

Grave man saa to Horisonter af stenfrit Ler, dels en nedre (diluvial), der kan følges igennem Munke Bjergby Bakke, dels en øvre (senglaciale) Horizont.

Paa Strækningen mellem Munke Bjergby, Døjringe og Lyng saas fluvioglaciale Aflejninger og senglaciale Smeltevandsdale. Paa Strækningen fra Lyng over Krøjerup og Grydebjerg V. for Sorø Sø saas Randmorænebakker med fastsiddende store Blokke.

Hjemrejsen fra Sorø Kl. 8,48.

Mødet den 11. Oktober 1915.

Hr. V. Milthers holdt Foredrag om Spalเต็ดale i Jylland; Resultaterne af hans Undersøgelser er trykte i dette Hefte Nr. 3 og i Danmarks geologiske Undersøgelse IV Række, Bd. 1, Nr. 3.

Hr. Victor Madsen gav en Meddelelse om et mærkeligt Skred i Ertebølle Hoved; den er publiceret i D. G. U. IV R., Bd. 1, Nr. 6.

Mødet den 15. November 1915.

Hr. J. P. J. Ravn holdt et Foredrag om Kridtaflejningerne paa Bornholms Sydvestkyst; det er trykt i dette Hefte Nr. 2.

Derefter gav Hr. E. Nørregaard en Skildring af Naturforholdene i det prækambriske Hav, væsentlig et Referat af:

DALY, 1912: Geology of the North American Cordillera at the Forthyninth Parallel. Chapter 23.

Geolog. Survey of Canada. Memoir 38 Ottawa.

samt af Afsnittet:

L'apparition soudaine de la faune cambrienne,

i Compte rendu de la XI:e session du Congrès Géologique international (Stockholm 1910). Premier fascicule, p. 491—560.

Mødet den 13. December 1915.

Hr. Knud Jessen holdt Foredrag om:

Bronzealderhorizonten i Boring Sønderkær ved Ullum.

I Foraaret 1915 blev Foredragsholderen tilfældigt opmærksom paa, at der i Boring Sønderkær ved Ullum, et Par Mil vest for Horsens i 1909 var bleven gjort et Votivfund fra yngre Bronzealder, bestaaende af to Bronzesværd. I Indberetninger om Fundet til Nationalmusæets 1ste Afdeling meddeltes foruden Oplysninger om Findestedet og den Dybde (0,6—0,9 m), hvori Sværdene fandtes, tillige, at disse laa nær ved og over Trærester. Tal. havde saa sidste Sommer undersøgt Lokaliteten og optaget et Profil,

der gik gennem Findestedet og tværs over Mosen. Lagfølgen paa Findestedet var saaledes:

- I. 0— 12 cm. Formuldet Kærtørv.
- II. 12— 50 » Magnocaricetum¹⁾-Tørv. (*Carex rostrata*, *Menyanthes*, og nederst *Phragmites*).
- III. 50— 85 » Alnetum-Tørv. (*Alnus glutinosa*; i den nedre Del rigeligt med Fyrrepollen).
- IV. 85—103 » Magnocaricetum-Tørv som II.
- V. 103—140 » *Amblystegium*-Tørv. (*Menyanthes*, *Carex rostrata*).
- VI. 140—165 » Gytjeblandet Sand, brunt. (Rig Planktonflora, Pollen bl. a. af Eg og Fyr).
- VII. 165—220 » Lerblandet Sand, graahvidt.
- VIII. 220—340 » Graablaat Ler, (*Betula nana*, *Salix polaris*),
- IX. 340 + » Senglacialt Sand.

I den vestlige Del af Kæret manglede *Amblystegium*-Tørven, og her fandtes mellem Elletørven og det gytjeblandede Sand en Magnocaricetum-Tørv, der, dannet af en i Sandet rodfæstet, telmatisk Vegetation²⁾, var opstaaet mellem den daværende Vandstands maximale og minimale Niveau. Minimumsvandstanden havde paa denne Tid staaet mindst 1,4 M. u. nuv. Overflade, det laveste Punkt af den »limnotelmatiske Kontakt³⁾ og Tal. gik ud fra, at der gennem hele den Tid, i hvilken Elletørven dannedes, havde været en lignende lav Vandstand. Imidlertid maatte Minimumsvandstanden senere været steget, thi den relativt xerophile Kratvegetation var bleven fortrængt af den langt mere hydrophile Star-Eng. Da den ved Menneskets Indgriben kunstigt sænkede Minimumsvandstand i Kæret nu naaede til 90 cm. u. O., androg denne Stigning af laveste Vandstand mindst 50 cm. — Tal. mente, at Sværdene var fundne i Elletørven, dels fordi de angaves at være fundne nær ved en Træstamme, dels fordi de angavne Tal for Dybden anviste dette Lag. Som en Votivgave var de utvivlsomt bleven nedlagt paa Overfladen. Elletørven, der paa vises over den største Del af Kæret, og som var samtidig overalt, da Fyrrepolnets Forsvindingsgrænse faldt indenfor dette Lag, kunde da betegnes som Bronzealderhorizonten. Var Aarsagerne til den senere indtraadte Stigning af Vandstanden klimatiske, maatte Krattørven hidrøre fra den subboreale Tid, der f. Eks. af SERNANDER og L. v. POST i det store og hele regnes for samtidig med Bronzealderen. Den øvre Kærtørv var da subatlantisk. —

¹⁾ L. v. POST, 1909: Stratigraphische Studien über einige Torfmoore in Närke. Geolog. Fören. Förhandl. Stockholm Bd. 31.

²⁾ C. A. WEBER, 1910: i Zeitschrift d. Deutsch. geolog. Gesellsch. Bd. 62. H. II. p. 143 ff.

³⁾ L. v. POST l. c.

Fyrren skulde efter dette være forsvunden fra Egnen om Borum Sønderkær i Bronzealderen. Tal. nævnte i denne Forbindelse de hidtil kendte »sene Fyrrefund«; bl. a. var der fundet Kul af Fyr i en Boplads fra Jernalderen nær Skanderborg¹⁾, c: 35 Km fra Borum Sønderkær.

Ogsaa andre Steder i Danmark havde Tal. fundet Vidnesbyrd om, at fugtige og tørre Perioder i Moserne har vekslet med hinanden, og han var tilbøjelig til at antage, i Overensstemmelse med f. Eks. BLYTT, SERNANDER, L. v. POST og C. A. WEBER, at klimatiske Faktorer havde været betingende. — I Mosen Sække-dammen i Rudehegn i Nord-Sjælland over den af N. HARTZ omtalte Boplads fra yngre Stenalder²⁾ havde Tal. iagttaget følgende Profil:

- I. 0— 50 cm. *Sphagnum*-Tørv, brun — lysebrun og temmelig frisk. (*Scheuchzeria*, *Comarum*, etc.).
- II. 50— 57 » *Amblystegium*-Tørv, gul, frisk. (*Carex rostrata*, Rhizomer af *Nuphar luteum*).
- III. 57— 64 » *Eriophorum vaginatum*-*Calluna*-Tørv.
- IV. 64— 99 » Birkeskovtørv, brun — rødbrun, amorf og opfyldt af Birkebark. (*Cenococcum geophilum*).
- V. 99 + Diluvium, hvorpaa Kulturlaget hvilede.

Overgangen mellem III og II, der betegner en kraftig Stigning af Søens Vandstand, opfattedes som Overgangen mellem subboreal og subatlantisk Tid.

I Maglemose i Gribskov i Nord-Sjælland, fandtes et udpræget Birkeskovlag af anelig Mægtighed, hvilende paa mere eller mindre frisk *Sphagnum*-Tørv og overlejret af en meget frisk *Sphagnum*-Tørv med *Scheuchzeria* og *Calla palustris* og liggende mellem Fyrrepolnets øvre Grænse og Bøgepolnets nedre Grænse. I den nærliggende Lille Gribsø Mose var der i Tiden mellem de to nævnte Pollengrænser, og altsaa samtidig med Skovlaget i Maglemose, indtraadt en meget betydelig Sænkning af Vandstanden, der ligesom Skovlaget i Maglemose opfattedes som subboreal. Senere var Vandstanden atter stegen i den afløbsfrie Sø.

Endelig havde Tal. ved Undersøgelser i Store Vildmose i Vendsyssel fundet, at den subfossile Skov, der længe havde været kendt fra Randpartierne³⁾, strakte sig ind under Mosen i c: $\frac{2}{3}$ af dennes Udstrækning fra Syd til Nord. I en senere, mere fugtig

¹⁾ S. MÜLLER, 1906: Bopladsfundene, den romerske Tid. Aarb. f. nord. Oldk. og Hist, II R. 21 Bd. pag. 221.

²⁾ N. HARTZ, 1912: Allerød-Gytje und Allerød-Mull. Meddel. fra Dansk geolog. Foren. Bd. 4, pag. 91.

³⁾ A. JESSEN, 1899: Beskrivelse til Geologisk Kort over Danmark. Danmarks geolog. Undersøg. I R. Nr. 3.

Tid har saa en *Sphagnum*-Mose dækket Kratbunden og efterhaanden udstrakt sig langt ud over dennes Nordgrænse, hvilende paa en Kærtørv. Derved er Begravelser fra Jernalderen (300—500 e. Chr.) blevet dels dækkede, dels omgivne af et Tørvelag paa indtil 1 M.s Mægtighed (A. JESSEN). Tal. var tilbøjelig til at opfatte Skovlaget som subborealt; men da Tørvedannelsen i St. Vildmose efter A. JESSEN (l. c. pag. 324) først kan være begyndt, da den postglaciale Hævning i Vendsyssel havde naaet Halvdelen af sit Beløb, medførte denne Anskuelse, at den postglaciale Hævning i denne Del af Danmark havde vedværet længere ned i Tiden end almindelig formodet. Tal. fandt heri Støtte i det af V. NORDMANN¹⁾ omtalte Fund af Hest og Okse fra Bronzealderen eller maaske endog fra Jernalderen under en Strandvold ved Vust i Thy, et Fund, der viser, at den postgl. Hævning i denne Egn ikke var afsluttet i Bronzealderen.

Idet Tal. omtalte nogle archæologiske Mosefund (Hedelisker og Dystrup)²⁾, hvor de stratigrafiske Forhold efter de foreliggende Oplysninger syntes at have været af Interesse i hydrografisk Henseende, betonedede han den store Betydning det vilde have for Studiet af Møsernes Stratigrafi og vor Planteverdens Historie at faa undersøgt saa mange Moser som muligt med archæologisk tidsfæstede Horisonter, da dette var en af Vejene til Opnaelse af et solidere Grundlag for en sammenlignende Lagbeskrivelse af Møserne.

Derefter holdt Hr. Lauge Koch Foredrag om nye Iagttagelser over »Mullerup-Kulturens« Lejringsforhold; se dette Hefte Nr. 6.

Mødet den 24. Januar 1916.

Hr. J. P. J. Ravn holdt en Mindetale over Foreningens afdøde Æresmedlem, Professor i Geologi ved Lunds Universitet JOH. CHR. MOBERG; Talen er trykt i dette Hefte Nr. 5.

Derefter afholdtes

ekstraordinær Generalforsamling.

Efter at Hr. C. Hammer var valgt til Dirigent, fremlagde og motiverede Hr. V. Nordmann Bestyrelsens Forslag til en Ændring af Lovens § 4, sidste Stykke: Aaret regnes fra 1. Maj til 30. April, der foresloges ændret til henholdsvis 1. November og 31. Oktober, og af § 18, første Stykke: »Den ordinære Generalforsamling af-

¹⁾ V. NORDMANN, 1905: Danmarks Pattedyr i Fortiden. Danmarks geolog. Undersøg. III R. Nr. 5, pag. 90

²⁾ S. MÜLLER, 1907: Nye Fund og Iagttagelser fra Sten- Bronze- og Jernalderen. Aarb. f. nord. Oldk. og Hist., pag. 75, 121.